

## ЗАПОБІГАННЯ ПРОЯВАМ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

### PREVENTION OF ACADEMIC MISCONDUCT INVOLVING THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE BY ECONOMICS STUDENTS DURING FOREIGN LANGUAGE CLASSES

Стаття присвячена актуальній проблемі запобігання проявам академічної доброчесності при використанні штучного інтелекту студентами економічних спеціальностей під час вивчення іноземної мови фахового спрямування у закладах вищої освіти України. В умовах цифровізації освітнього процесу та широкої доступності інструментів штучного інтелекту питання забезпечення академічної доброчесності набуває особливої ваги. Проведений аналіз літературних джерел показав значимість даного питання в Україні, а також відсутність регулювання питання доброчесності використання ШІ у закладах вищої освіти України. У статті визначено основні причини, що спонукають студентів до недоброчесного використання ШІ: недостатній рівень мовної підготовки, низька мотивація до самостійного навчання, дефіцит часу, нерозуміння етичних норм академічної поведінки та легкий доступ до цифрових ресурсів. Також, у статті показано основні способи неправомірного використання штучного інтелекту, серед яких автоматичне генерування відповідей до письмових завдань, безконтрольне застосування перекладачів та отримання відповідей до тестових завдань за допомогою ШІ. Авторами виділено основні напрями протидії недоброчесності: формування культури академічної доброчесності на заняттях, створення автентичних завдань, розвиток критичного мислення студентів, інтеграція усних форм контролю знань та навчання етичному використанню ШІ-технологій. Окремо підкреслено важливість партнерської взаємодії між викладачем і студентами, що базується на розумінні ШІ як допоміжного інструменту у процесі набуття знань. Авторами рекомендовано комплексний підхід до організації навчальної діяльності, що поєднує профілактичну роботу, інтеграцію сучасних технологій перевірки академічних текстів та стимулювання відповідального ставлення студентів до освітнього процесу. Зроблено висновок, що формування навичок етичного використання штучного інтелекту є одним із ключових завдань при підготовці фахівців у закладах ЗВО України.

**Ключові слова:** ШІ (штучний інтелект), академічна доброчесність, регулювання, заклади вищої освіти.

The article addresses the pressing issue of preventing academic misconduct involving the use of artificial intelligence (AI) by economics students during the study of a professionally oriented foreign language in Ukrainian higher education institutions. In the context of the digitalization of the educational process and the widespread accessibility of AI tools, ensuring academic integrity has gained particular importance. The conducted analysis of literary sources highlights the relevance of this issue in Ukraine, as well as the lack of regulation regarding the ethical use of AI within Ukrainian higher education institutions. The article identifies the main reasons that drive students to misuse AI: insufficient language proficiency, low motivation for independent learning, time constraints, misunderstanding of ethical academic behavior, and easy access to digital resources. Furthermore, the article outlines the main ways in which AI is improperly used, including automatic generation of written responses, uncontrolled use of machine translation tools, and obtaining answers to test assignments with the help of AI. The authors define the key strategies for counteracting academic misconduct: fostering a culture of academic integrity during classes, designing authentic assignments, developing students' critical thinking skills, integrating oral forms of knowledge assessment, and teaching ethical AI usage. Special emphasis is placed on the importance of a partnership-based interaction between teachers and students, where AI is perceived as a supportive, rather than substitutive, tool in the learning process. The authors recommend a comprehensive approach to organizing educational activities, combining preventive work, the integration of modern text verification technologies, and encouraging responsible attitudes among students toward their educational development. It is concluded that fostering ethical AI usage skills is one of the key objectives in training specialists within Ukrainian higher education institutions.

**Key words:** artificial intelligence (AI), academic integrity, regulation, higher education institutions.

УДК 378.147:004.8:81'243(075.8)  
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/82.1.14>

**Бреус О.Д.,**

ст. викладач кафедри іноземних мов  
Київського національного економічного  
університету імені Вадима Гетьмана

**Деяк Ю.М.,**

ст. викладач кафедри іноземних мов  
Київського національного економічного  
університету імені Вадима Гетьмана

**Кузьменко Д.В.,**

ст. викладач кафедри іноземних мов  
Київського національного економічного  
університету імені Вадима Гетьмана

#### Постановка проблеми у загальному вигляді.

Стрімкий розвиток цифрових технологій, зокрема штучного інтелекту (ШІ), істотно трансформували освітнє середовище як у світі, так і в Україні, відкривши нові можливості для вдосконалення навчальних процесів. Разом із тим, інтеграція ШІ в наше життя зумовила появу нових викликів, серед яких особливе занепокоєння викликають ризики порушення академічної доброчесності, особливо у вищій школі. Збільшення проявів

використання студентами інструментів штучного інтелекту для виконання навчальних завдань, зокрема в галузі вивчення іноземних мов, часто супроводжується недобросовісними практиками, від пошуку інформації для написання реферату до використання генеративних моделей для написання творів і вирішення контрольних та тестових робіт. Проблема відсутності регулювання використання ШІ та відсутності чіткої політики українських ЗВО по використанню ШІ (адже ШІ не є людиною,

а заборонено використовувати роботу іншої людини) призводить до численних зловживань студентами. Особливо актуальною ця проблема постає для студентів економічних спеціальностей, де високий рівень володіння іноземною мовою є невід'ємною складовою їхньої професійної підготовки. У контексті підготовки економістів ефективно вивчення іноземної мови передбачає не лише набуття комунікативних компетентностей, а й розвиток навичок академічної доброчесності, критичного мислення та свідомого використання цифрових інструментів. Це все потребує зміни у ставленні до використання ШІ, для початку, на рівні Міністерства та відповідних керівних органів кожного закладу ЗВО, яке можливе лише при визначенні сутності ШІ та межі дозволеного та недозволеного. Важливим є не лише обмеження неправомірного використання ШІ, але й формування в студентів усвідомленого, етичного ставлення до його застосування в освітній діяльності, що, в першу чергу, потребує зміни політики керівництва, а також індивідуального підходу кожного викладача.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Тематика використання штучного інтелекту в освітньому процесі, а також запобігання проявам академічної недоброчесності під час вивчення іноземної мови студентами економічних спеціальностей була розглянута авторами з різних позицій, що дозволяє комплексно проаналізувати проблему. Так, на основі аналізу літературних джерел можливо виділити наступні групи досліджень: дослідження, що розкривають ризики використання штучного інтелекту для академічної недоброчесності, представленого в роботах Abd-Elaal E. S. з авторами [5]; Birks D. з авторами [6]; Rodrigues M. з авторами [8]; та Філіпенко Л. В. [2]. У цих роботах наголошується на небезпеках безконтрольного впровадження ШІ у навчальний процес і надаються рекомендації щодо вдосконалення систем забезпечення академічної доброчесності. Наступну групу представляють дослідження, що акцентують на позитивних можливостях використання штучного інтелекту у навчанні іноземної мови, наприклад, роботи Рідель Т. [1] та Четверик В. К. [3]. Автори демонструють, як інструменти ШІ можуть сприяти розвитку комунікативних навичок, підвищувати мотивацію студентів і підтримувати їх у процесі самонавчання. Також варто згадати дослідження, присвячені розвитку критичного мислення та формуванню культури академічної доброчесності серед студентів, за поглядом авторської групи Kuchun I. L. та ін. [7]. У роботах цієї групи підкреслюється важливість свідомого й відповідального використання новітніх технологій у навчальному процесі. Останньою можливо виділити групу досліджень, що аналізують загальні аспекти використання штучного інтелекту в науковій діяльності,

як вважають Яценко О. І. та ін. [4]. Ці праці дають змогу оцінити сучасні тенденції застосування ШІ у сфері наукових досліджень і пов'язані виклики для забезпечення академічної етики.

**Метою даної роботи** є теоретичне обґрунтування та практичне визначення шляхів запобігання академічній недоброчесності із використанням штучного інтелекту студентами економічних спеціальностей під час вивчення іноземної мови.

**Виклад основного матеріалу.** Розвиток штучного інтелекту, його поява в Україні (на широкий загал через GPTchat) призвів до виникнення нових форм академічної недоброчесності, включаючи академічну недоброчесність студентів. На жаль, в Україні наразі не існує правового документа, який би чітко регулював межі дозволеного та забороненого при використанні ШІ в академічній діяльності. І якщо етичним кодексом більшості українських ЗВО показано, що студент не може використати чужий реферат з Інтернет, то визначення межі використання ШІ не існує.

Студенти економічних спеціальностей вивчають іноземні мови протягом всього навчання, в деяких ЗВО протягом 2 років, в деяких – всі 5 років підготовки. За цей період вони можуть активно використовувати цифрові інструменти для вивчення іноземної мови, проте нерідко вдаються до неетичних практик. Основними способами недоброчесного використання ШІ є: автоматичне генерування письмових завдань за допомогою мовних моделей (наприклад, ChatGPT), без залучення власних знань і навичок; використання онлайн-перекладачів та спеціалізованих ШІ-платформ без подальшого редагування текстів, що призводить до відсутності розвитку мовної компетенції; плагіат перекладених або згенерованих текстів, коли студент подає чужу роботу або текст, створений ШІ, як власний продукт; використання ШІ під час тестових або контрольних робіт, що спотворює результати оцінювання реального рівня знань. Такі практики порушують академічні стандарти, гальмують розвиток комунікативних і критичних навичок студентів, знижують їхню готовність до реальної професійної діяльності. Більш того, невизначеність державної академічної політики стосовно використання ШІ безпосередньо пов'язана з усвідомленням студентами можливості недоброчесності «в межах дозволеного», коли, з позиції логіки, вони розуміють недоброчесність використання ШІ при навчанні, проте, з позиції де-юре, не мають заборони на використання ШІ при навчанні. Це зводить нанівець результати поточного тестування та написання письмових робіт, мотиваційних листів, і потребує кардинальної зміни підходів до організації навчання та контролю знань студентів.

Розглянемо можливі причини недоброчесного використання студентами ШІ, наприклад, при вивченні іноземної мови (фахового спрямування):

брак мотивації до навчання, коли студенти розглядають заняття з іноземної мови як другорядні порівняно з фаховими дисциплінами, а низька мотивація до глибокого опанування мовного матеріалу спонукає їх шукати легкі шляхи виконання завдань; низький початковий рівень знань з іноземної мови, коли студенти використовують ШІ як компенсаторний механізм для виконання завдань, замість того щоб удосконалювати власні мовні компетентності; нерозуміння норм академічної доброчесності, обумовлені відсутністю державного регулювання ШІ, коли неясно, що саме є порушенням доброчесності при використанні ШІ. Також варто згадати такий фактор як тиск часових обмежень та велике академічне навантаження у деяких викладачів, коли в умовах дефіциту часу та великої кількості завдань (а іноді власної нездатності організувати процес навчання) студенти шукають шляхи швидкого виконання робіт, часто звертаючись до допомоги ШІ. Окрім цього, більшість технологій ШІ доступні та прості у використанні, коли ж, наприклад, на розуміння принципів роботи програм-перекладачів чи інструментів статистичної обробки матеріалу уходить багато часу. Окрім цього, деякою мірою викладачі самі сприяють використанню та зловживанню студентами ШІ, коли використовують стандартизовані завдання без автентичних контекстів або усного супроводження, що створює умови, за яких студент може легко скористатися сторонніми інструментами без ризику бути викритим. ШІ не є «ворогом» для викладачів, проте для його коректного впровадження у наше життя та запобігання академічній недоброчесності необхідні творчі підходи та нестандартні завдання.

Для мінімізації ризиків порушення академічної доброчесності викладачу необхідно впроваджувати комплексні стратегії, орієнтовані на профілактику, мотивацію і свідоме залучення студентів до етичного використання штучного інтелекту, зокрема на заняттях з іноземної мови. Сюди відноситься: формування культури академічної доброчесності, використання автентичних завдань, розвиток навичок критичного використання ШІ, використання усного контролю знань та нові способи перевірки знань. Викладач має формувати у студентів розуміння сутності академічної доброчесності, роз'яснювати допустимі та недопустимі форми використання ШІ. Зазначимо, що критично необхідно отримати регулюючі документи від Міністерства Освіти та Науки, в інакшому випадку діяльність викладача не підкріплена правовою основою. З точки зору нормальної логіки та етики академічної взаємодії, викладач має проводити окремі заняття або інтегровані модулі, присвячені етиці академічної роботи, де обговорюються практичні приклади порушень і їх наслідки, зокрема з ШІ.

Для запобігання неетичного використання ШІ при виконанні контрольних завдань викладач має створювати завдання, які потребують індивідуальної аналітичної роботи, творчого підходу та критичного мислення, значно ускладнює можливість їх автоматичного виконання за допомогою ШІ, наприклад, написання есе з опорою на власний досвід, відповіді на відкриті дискусійні питання без чіткої шаблонної структури, проєктні роботи зі специфічними локальними прикладами, підтвердженнями особистим досвідом студента. Викладач має навчати студентів використовувати ШІ як допоміжний інструмент, а не як заміну власної роботи: для аналізу якості текстів ШІ (відомого великою кількістю неточностей та помилок), для виконання завдань на редагування та покращення матеріалів, згенерованих ШІ, та для порівняння результатів автоматичного перекладу з авторським варіантом.

Врешті-решт, проблема використання ШІ студентами з недоброчесною метою при складанні іспитів, заліків, написанні контрольних робіт, може бути вирішена через використання усного контролю знань з мови. Даний метод є більш ресурсоємним, але найбільш точним. Залучення студентів до усних презентацій, обговорень і міні-інтерв'ю дозволяє викладачеві об'єктивно оцінити рівень володіння іноземною мовою, що унеможливорює результативність використання ШІ. Також використання програм для виявлення плагіату з ШІ (так звані ШІ-детектори) та алгоритмів перевірки унікальності текстів допомагає виявляти випадки некоректного застосування штучного інтелекту.

Особистий досвід авторів обумовив наступні рекомендації щодо запобігання використанню ШІ студентами-економістами на заняттях з іноземної мови. Так, викладач має чітко визначати у правилах вимогу вказувати при подачі роботи, чи використовувався ШІ та в якому обсязі. Викладач може вводити систему знижок балів або анулювання роботи за встановлення факту використання ШІ. Також викладач має створювати комплексні завдання, що вимагають послідовної роботи протягом кількох етапів із проміжним контролем. Врешті, викладач має формувати партнерські відносини із студентами, де ШІ розглядається як інструмент, який потрібно навчитися використовувати етично.

**Висновки.** Проблема недоброчесного використання студентами штучного інтелекту під час вивчення іноземної мови є актуальною і дедалі поширенішою в освітньому середовищі. Основними причинами цього явища виступають низька мотивація до самостійного навчання, недостатній рівень мовної підготовки, часове навантаження та нерозуміння норм академічної доброчесності. Студенти застосовують ШІ для автоматичного перекладу, генерування письмових завдань

і створення відповідей у тестах. Такі дії порушують принципи самостійності та гальмують розвиток мовних і критичних навичок. Для запобігання цим проявам викладачі повинні впроваджувати автентичні завдання, розвивати у студентів критичне мислення, навчати етичному використанню ІІ та використовувати усні форми контролю. Важливо також систематично формувати культуру академічної доброчесності через обговорення практичних прикладів і наслідків порушень. Комплексний підхід дозволяє мінімізувати ризики недоброчесності й стимулювати свідоме використання цифрових інструментів.

#### БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Рідель Т., Кириченко Т. Штучний інтелект та його роль у розвитку комунікативних навичок студентів під час вивчення англійської мови. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки*, 2024. № 2. С. 58–67.
2. Філіпенко Л. В., Думанський О. В., Козак О. В. Академічна доброчесність в науковому та освітньому середовищі закладів освіти України: погляд крізь призму наявності штучного інтелекту. *Академічні візії*, 2023. № 19.
3. Четверик В. К. Можливості ресурсів зі штучним інтелектом (Artificial Intelligence) у навчанні англійської мови. *Мовна освіта фахівця: сучасні виклики та тенденції: матеріали 6 Всеукраїнської науково-практичної інтернет конференції, 22 лютого 2024 р., Харків*. Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2024.
4. Яценко О. І., Мінгальова Ю. І., Яценко О. С., Торгонська А. О. Штучний інтелект: особливості використання в наукових дослідженнях. *Theoretical and Practical Aspects of Modern Research: матеріали XXVI International scientific and practical conference, 5–7 червня 2024 р., Оттава, Канада*. Ottawa: International Scientific Unity, 2024. С. 92–95.
5. Abd-Elaal E. S., Gamage S. H., Mills J. E. Artificial intelligence is a tool for cheating academic integrity. *30th Annual Conference for the Australasian Association for Engineering Education (AAEE 2019): Educators becoming agents of change: Innovate, integrate, motivate*. Brisbane, Queensland: Engineers Australia, 2019. P. 397–403.
6. Birks D., Clare J. Linking artificial intelligence facilitated academic misconduct to existing prevention frameworks. *International Journal for Educational Integrity*. 2023. Vol. 19, No. 1. P. 20.
7. Kuchyn I. L., Lyman L. V., Bielka K. Y., Storozhuk K. V., Kolomiets T. V. New training, new attitudes: non-clinical components in Ukrainian medical PhDs training (regarding critical thinking, academic integrity and artificial intelligence use). *Indexed in PubMed/MEDLINE, Scopus, Embase, EBSCO, Index Copernicus, Polish Ministry of Education and Science, Polish Medical Bibliography*. 2024. Vol. 77, No. 4. P. 665–669.
8. Rodrigues M., Silva R., Borges A. P., Franco M., Oliveira C. Artificial intelligence: Threat or asset to academic integrity? A bibliometric analysis. *Kybernetes*. 2025. Vol. 54, No. 5. P. 2939–2970.